

MŐRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőség iroda
Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Bethlen Gábor és a felső magyarországiak. (VI. közlemény.) Közli Szilágyi Sándor. — Az 1836-ban elfogatott Lovassy László és társainak pöréhez. (V. közlemény.) Közli K. Papp Miklós. — Kazinczy Ferencz eredeti leveleiből. (XVI. közlemény.) Közli K. Papp Miklós. — Gr. Kornis Antal kamarás, hunyadmegyei főispánhoz stb. intézett levelek. (IV. közlemény.) — Gr. Kemény László levele gr. Petki Annához. (IV. közlemény.) — Kolozsvár 1848-iki jegyzőkönyvéből. (V. közlemény.)

hajdúságot leszállélanunk. Ha peniglen azonban kegyelmek oda Kállóval, Ecseddel, Tokajjal és Szakmárral és az Tiszán túl való vármegyékkel lecsendeséthetné ezt az dolgot és eloszlatná azt az öszvegyült hajdúságot, nagy költségtül és fáradságtül mentené meg kegyelmek ez ide Tiszán innen való vármegyéket; ha penig ugyan nem birna kegyelmek vele, kit én nem reménlek, mert még azok nincsenek szintén annyian, hogy az oda való végbeliekkal és vármegyékkel kegyelmek azokat le ne ültethetné; mi is innen az ide való vármegyékkel oda megyünk és minden módon azon leszünk, hogy lecsendeséthessük és eloszlassuk őket. Én ú fölségének is megirtam ezeket és értésére adtam, Pálfi János uramat is fölküldöttem ő fölségéhez, hogy az végbelieknek való fizetésnek alá való küldését maturálja ő fölsége, hogy annyival inkább békességben tarthassuk az országot. Kegyelmedet kérem, ezután is ha mi hirei kegyelmednek lesznek, adja éjjel nappal értésemre kegyelmed, hogy ő fölségét informálhassam bizonyosan mindenekről. Éltesse isten kegyelmedet jó egészségben. Datum Cassoviae die 20. mensis Octobris Anno 1616.

BETHLEN GÁBOR

és a felső magyarországiak.

(1614—1619.)

Közli: Szilágyi Sándor.

1616. oct. 20.

XXVII.

pectabilis Magnifice domine Frater
observandissime.

Servitiorum stb. commendationem.

Az mint kegyelmednek én ezelőtt is megirtam volt, az hírekhez képest Zepsibül nekem vissza kellett térnem; értvén penig az kegyelmed levelét, mindenüé, mind vármegyéknek, uraknak, városoknak megirtam, hogy ad ultimum diem hujus mensis Octobris az tracta közé gyűljünk és ott együtt lévén, végezzünk róla, mint kellessék azt az rosz

Spectabilis ac Magnificae Dominationis
Vestrae

Servitor et Frater paratissimus
Comes SIGISMUNDUS Forgács
de Gimes m.p.

Külczim: Spectabili ac Magnifico Domino Andreae Dóczy de Nagy-Lúcse stb.
Zathmár.

(Eredetije a m. k. k. levéltárban.)

1616. nov. 4.

XXVIII.

Életemig való szolgálatomat ajánlom nagyságodnak és az úristentől lelkítési jókat, szerencsés előmenetelt és jó egészséget kívánok *stb.*

Nagyságodat mint kegyelmes uramat levelem által kellett megfoglalnom. Ez napokban Beszerményben kellett vala gyülekeznünk, az kik hajdúkapitányok vagyunk. Azonközben jöve ugyanazon gyűlésünkben Gombos Andrásnak egy levele, melynek páriáját, im, megirattam és nagyságodnak ezen levélben lepecsételvén, elküldöttem; melyben mit írjon Gombos András, nagyságod gondolkodhatik felőle, hogy sok nem jó akarói vannak nagyságodnak. Simony György uram felül úgy értettem, hogy megholt, és minekelőtte meg nem holt volna, szakasztóban vittik volt Dóczy eleiben az darabontok, az palotában elrejtették és mindjárt elhört, hanem osztán hideg vízzel öntötték és úgy éledett meg, s úgy beszélt az úr vele. Azt is irhatom nagyságodnak bizonyosan, hogy Kántor Gergely Gombos András után ismét visszahozták mintegy negyven lóval Várad felé, és ott vagyon Rédei uramnál. Gombos András, úgy értem, hogy lovassal, gyaloggal vagyon ugymint nyolczszázad magával Dengeleg táján és naponként gyűlön gyűl az hada. Fűzi István Somogyi Györggyel egyetemben Erdélyben mentenek be. Az Szikszai Nagy Péter mintegy másfélszáz lóval Várad körül vagyon, nem volt ott, mikor Simony uram elveszett. Örömet én magam mentem volna nagyságodhoz, de nem tudhatám, nagyságod hol legyen. Ha isten nagyságodat Önödben hozza, magam is szemben leszek nagyságoddal. Tartsa meg isten nagyságodat *stb.* Datae Polgáriní 4. Novembris Anno 1616.

NAGY MÁTYÁS

polgári kapitány alázatosan
szolgál nagyságodnak.

Külczim: A tekintetes és nagyságos Rákóczi Györgynek, nekem kegyelmes uramnak adassék. Cito *stb.*

(Az egész Nagy M. írása.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1616. Nov. 13.

XXIX.

Magnifice Domine Amice et Affinis ob-servandissime.

Salutem et servitii nostri commendationem.

Szatmárból 4. Novembris nekünk irt kegyelmed levelét vettök, és mit írjon az föllázadt hajduság felől, megértettök. Azért lám immár ezelőtt is megirtuk kegyelmednek, hogy generalis urammal, azonképen az vármegyékkel, az végbeli kapitányokkal és az ő fölsége hűsége alatt levő hajdúkapitányokkal egyetértvén, azokat az országpusztító latrokat persequalja és eloszlassa, azért azt cselekedje kegyelmed; valaki penig azokat az békessérontó árulckat foveálja, az úristen megverje azt az embert és megszégyenítse; nem is méltó, hogy hazánk igaz fiának neveztessek, mert látjuk, hogy nem pater patriae, sed est filius perditionis. Szánja meg isten nyomorult nemzetünknek utolsó veszedelmét, kiben az eláradott sok hamis praktikák miatt kezd jutni. Megirtuk vala azt is kegyelmednek, hogy mi Simony Györgynek megfogását és meghalását nem bánjuk, sőt akarjuk, mert annival kevesebb az zürzavar indító; de hogy az erdélyi birodalomban mentek reá, nem javaljuk, nem is tetszik nekünk, mert az confoederatio ellen vagyon. Az minemű irást penig ennekelőtte kegyelmed Antrajtea Mihály és Farkas Bódisár kezek írása és pöcsétjek alatt nekünk felküldött, hogy azokat Simony vallotta volna halála előtt, megmutattuk az erdélyi vajda szolgálójának, ki azt felelte reá, hogy az úristen soha ötöt Erdélyben be ne vigye, hanem lova hátáru nyaka szakadjon, ha egy csepp igaz vagyon benne; hanem teljességesen hamis istentelen lator emberektől kigondolt és forralt praktika; azért, látja isten, mi sem hihetjük, uram, hogy igaz volna. Rátonyi Ferencz elérkezett, még szemben nem volt velünk; micsoda ember legyen, ezután meglátjuk. Tartsa meg Isten kegyelmedet. Datum in Arce Nostra Bicse, 13. Novembris. Anno 1616.

Dominacionis Vestrae Magnificae

Servitor et Affinis benevolus
Comes Georgius Thurzó mpria.

Alább: Rátoni Ferencz nekünk szóval keveset mond, az mit az ország levelében ír, annak nagyobb hitele vagyon.

Külczim: Magnifico Domino Andreae Dóczy de Nagy-Luce *stb.* Cito *stb.* Szatthmár.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1616. nov. 18.

XXX.

Magnifice domine Amice et Affinis, observandissime.

Salutem *stb.*

Az mely levelet kegyelmed Szatmárból 7. Noyembris irt nekünk, megadták, melyet megértettünk. Az mi illeti amaz békesség ellen törekedő tolvaj Gombos András dolgát, ki nem venné azt eszében, hogy merő istentelen praktika minden indolatja, holott immár is mind Sármasági s több erdélyiek is vannak mellette, de az úristen ország gyűlését adván érnök, léssen módja mind ő fölségének s mind az országnak, mint procedálanak affélékkel, kik nem gondolván nyomorult nemzetünknek romlásával, titkon való praktikájok által azt utolsó veszedelemben akarják hozni. Mikor Simonyt elfogták és fölverték, akkor osztán nem kellett volna ezeket tovább bocsátani az dologban, hanem akkor kellett volna kegyelmednek mindjáraást őket elosztatni, az mint egynehány levelünkben meg is irtuk kegyelmednek; mert mondhatja ő az áruló, hogy ő fölségének és ez országnak hive, de az maga hasznáért oly tüzet indét és gerjeszt, hogy nehéz leszen osztán megoltani, kiről mind isten előtt és az egész ország előtt jövendőben mint adhasanak számot azok, az kik foyeálják őket, ám meglátják. Azért kegyelmedet intjük, sőt tisztünk szerint requiráljuk is kegyelmedet, meggondolván kegyelmed országunknak ilyen veszedelemhez közelgető állapotját, értsen egyet generalis urammal és mindenképen legyen azon, hogy azokat az békességrontó latrokat eloszlassa és compescálja, mert az erdélyi vajdával való nagyszombati végezés is azt efflagitálja. Tartsa meg isten kegyel-

medet. Datum ex Arce nostra Bicsé die 18. Noyembris Anno 1616.

Dominationis Vestrae Magnificae

Servitor et Affinis benevolus

Comes GEORGIUS THURZÓ mpria.

Külczim: Magnifico Domino Andreae Dóczy *stb.* Cito *stb.* Zattmár.)

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

1618. febr. 12.

XXXI.

Generose Domine Amice Nobis observandissime. Salutem *stb.*

Ő fölsége az mi kegyelmes urunk requirálta a nemes vármegyéket nagy atyai kegyelmességéből, hogy de eligendo successore per nuncios plenariam dent instructionem, akarván ő fölsége eltávoztatni az interregnumban szokott sok veszedelmes mutatiókat. Azért kegyelmedet kérem, hogy az ő fölsége jó igyekezetit promoveálja, mert nem látom módját semmi uton, hogy az keresztény országoztól elszakadhassunk, a kiknek régótátul feje az austriai familia, kik minden üdőben nagy kegyelmes gubernatiót sine omni Tyrannide tartottanak, az úristen is azért áldotta meg ő felségeket hosszú ideig való birodalommal; egyéb sok ratiók is vannak, az kiket az nemes vármegye közibe beküldtem, abból kegyelmed bővebben megértheti.

Továbbá akarám ezt is kegyelmednek megjelentennem, hogy oda fel nagy hire vagyon, hogy az praedicatorokkal gyakorta conventiculomot tart, az kiből seditiók következhetnek, ki ha úgy volna, kegyelmed nagy veszedelembé hozhatná magát. Intem azért kegyelmedet tisztém szerint, hogy kegyelmed csendességbe legyen és semmi zürzavarra okot ne adjon, hanem ő fölségéhez való jó hűségét igazán megtartsa és nemzetségének jó hírét-nevét utoljára meg ne gyalázza és eszébe jusson ama deák versecske: An nescis longas Regibus esse manus. Annak is nagy hire vagyon, hogy kegyelmed szólott az vármegyékben, nagy illetlen instructiók adására izgatja az embereket, ha úgy volna, az sem illenék kegyelmedhöz. Azért mint jóakarója kegyelmednek mindezekről praemoniálni aka-

rám kegyelmedet; igen jó embernek határába tartani magát; kegyelmed, mint okos főember jól meggondolja minden dolgainak eleit és utolját. Éltesse isten kegyelmedet. Datum Cassoviae die 12 mensis Februarii Anno 1618.

Generosae Dominationis Vestrae

Amicus benevolus ad servitiam
Comes SIGISMUNDUS FORGÁCS
de Gimes mp.

Külczim: Generoso Domino Joanni Rákóczi de Felső-Wadász. etc. Domino Amico nobis observando.

(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

Az 1836-ban elfogatott

LOVASSY LÁSZLÓ ÉS TÁRSAINAK PÖRÉHEZ.

Közli: K. Papp Miklós.

Bihar vármegye közgyűlésének irományaiból.

(Folytatás)

A 2-ik számban felhívott ///. alatti mellék.

Carolus VI-us etc. Illustres, Reverendi, Spectabiles, Magnifici, Generosi, Egregii, Prudentes item ac circumspecti fideles nostri sincere nobis dilecti! Relata sunt nobis demisse tum acta Commissionis, in illo Haereditario Principatu nostro sub Fidelis Nostri sincere nobis dilecti Spectabilis ac Magnifici Comitibus Joannis Haller Liberi Baronis ab Hallerstein, Consiliarii nostri actualis intimi et Camerarii, nec non dicti Principatus Nostri et Partium eidem adnexarum Gubernatoris Regii praesidio, cum interventu quorundam ex Vestri Gubernii Regii, Fideliumque Statuum ac ordinum Nostrorum gremio, nec non e Statu militari Deputatorum, pro examine nonnullorum Magnatum ac Nobilium Transylvanorum utpote: Spectabilis ac Magnifici Comitibus Samuelis de Bethlen, Magnifici Joannis Lázár, Liberi Baronis de Gyalakuta, Tabulae Nostrae Regiae Judiciariae in praefata Transylvania Assessorum: Honorabilis Stephani Szigety, Reformatae Religioni in Transylvania addictorum Superintendentis,

Egregiorum Francisci et Ladislai Rhédey, Sigismundi Thoroczky et Michaelis Toldalagi ex Turcico de Correspondentia cum rebelle Josepho Rákóczy habita nomine tenus delatorum, nec non nobilis Joannis Thuroczy per Josephum Torday anonymo scripto false involuti, e conservanda salutis et tranquillitatis publicae temporisque illius et gravissimarum circumstantiarum rationibus moram et ulteriorem consultationem non admittentibus, et ideo providentiam extraordinariam et inevitabilem pro illa vice requirentibus, citra ullam erga Fidele Nobis et devotum Gubernium habitam, et ne quidem imaginariam diffidentiam, militari manu custodiae traditorum a nobis antehac ordinatae, simul cum eiusdem opinionibus, tum etiam Vestrae eatenus factae Repraesentationes, nobis humillime submisae, aliaque eo spectantia: quibus nos omnibus benigne perpensis ac ruminatis, invenimus eosdem Magnates et Nobiles imputati criminis non reos, sed qua innocentes plene absolvendos et custodia statim dimittendos, illisque Litteras Absolutionales et innocentiae Testimoniales extradandas, easque per Universos Comitatus ac Sedes et Districtus illius nostri Principatus, nec non hic Viennae per novellas publice intimandas, illisque honorem fidem et existimationem, stricto mandato et inhibitione, ne quisquam illis arestum, vel Inquisitionem perpessam, vel in minimo exprobrare praesumat, restituendam, omnem denique possibilem satisfactionem eisdem impertiendam: et in specie Joanni Thuroczy, quoad interesse privatum jura sua, nec non in ordine ad vindictam publicam, Causarum Nostrarum in eodem Principatu nostro Fiscalium Directori actionem, iuxta leges Patrias, Coram Foro Ordinario, contra Josephum Torday, tanquam calumniatorem et falsarium reservandam esse. — Proinde clementer Vobis mandamus, ut Vos cum cognato nostro sincere Nobis dilecto, Illustri Cristiano S. R. I. Principe a Lobkovitz Duce in Silesia Sagani, Principali Comite ad Sternstein, Domino in Clumez et Raudniz ad Albim, Generali Nostro Equitatus ac unius Legionis Cataphractorum actuali Colonello, nec non armorum Nostrorum in Haereditario Nostro Transylvaniae Principatu

et Valachia Cis-Alutana Praefecto, huius item Directore supremo, qui pariter mediante Consilio nostro Imperiali Aulae bellico rescriptum nostrum accipiet, communicatis consiliis, praerecensitos detentos Magnates et Nobiles e custodia statim dimitti curetis, benignasque hasce Resolutiones Nostras eisdem significare, et ad mentem earumdem Litteras absolutionales ac innocentiae Testimoniales ipsis extradare, easque per omnes illius nostri Principatus Comitatus, Sedes ac Districtus publice intimare, illisque honorem, fidem et existimationem cum stricto mandato ac Inhibitione, ne quisquam arestum, vel inquisitionem perpassam vel in minimo exprobrare praesumat, restituere, possibilemque Satisfactionem impertiri haud intermittatis, cum reservatione actionem, iuxta leges Patrias et coram foro ordinario, tum a Joanne Thuróczy, tum Caussarum nostrarum in illo Principatu Fiscalium Directore, contra Josephum Tordaj tanquam calumniatorem et falsarium instituendi. Declarantes praeterea, Nos eorumdem Magnatum et Nobilium in futurum data occasione bene memores fore, et si homo ille, qui notitiam falsam contra eosdem ex Turcico hac vice submitit, et si notitiae, ac ab eo antehac datae semper inventae fuerint verae, nec aliqua inimicitia, vel quisquam alius affectus, aut intentio sinistra, in eodem verosimiliter potuerit praesumi, non exterus sed Transylvanus, aut aliquis subditus noster, vel in potestate nostra esset, sicuti non est, nec unquam fuit, pari modo, velut contra alterum falsarium Thorday, privata non solum actione, sed vindicta etiam publica procedendum foret. Agnoscimus denique casum praesentem esse tam singularem et extraordinarium, ut taliter sumi non debeat, quasi ex eo futura praetenderetur regula, vel in sequelam trahi, vel pro exemplo allegari posset, similiter procedendi in criminibus publicis etiam laesae Majestatis, utpote in quibus, occasione deinceps assumendae emendationis legum Transylvaniae conveniens sua poterit fieri dispositio, interea exstant bonae leges Patriae et Resolutiones C. Regiae congruam valde normam procedendi in istius modi crimine praescribentes et observandae. In reliquo

Vobis gratiam Nostram Caesareo-Regiam et Principalem benigne confirmamus. — Datum in Civitate Nostra Vienna Austriae die vigesima tertia mensis Decembris Anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo octavo. — Regnorum vero Nostrorum Romani vigesimo octavo, Hispanici 35-o, Hungarici ac Boemici etiam 28-o, Carolus m. p. — B. Joannes Josephus Bornemisza de Kászón, ad mandatum sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis proprium, Josephus Kozma m. p. — Jelen másolat a [Klio Zsebkönyv 3-ik kötetéből lévén kiirva, az ottani nyomtatással szóról szóra megegyez. Pest február 18-n 1837. (P. H.) Farkas János m. p. a T. kir. Tábla hites jegyzője.

A 3-ik sz. a. felhívott mellék.

Tekintetes kir. törvényes tábla! Közelget az óra, melyben a tekintetes kir. táblának birói szava fiam s öcsém felett, és ő bennök fölöttem, de kivált a könnyen repedő anyai sziv fölött is ítéletet fog mondani. — A közbetett napok a kétségnek napjai, a kétség helyzete pedig az, a mi legirtózatosb az életben. — S ime én az atya e borzasztó hidról, mely a két partot összeköti, szólamllok még fel egyszer a t. kir. táblához, felszólamllok, hogy ártatlannak mondjam fiamat, felszólamllok megmondani, hogy én most a kétségnek borzasztó napjaiban is nyugodt kebellem várom a tekintetes kir. tábla ítéletét, — E nyugalom, az érző atyának, kit az ifju resignatio lángja már kevéssé hevít, eme nyugalom nem érzéketlenség, nem vak eset, hanem mély dönthetetlen meggyőződés resultatuma; — s ily alapu nyugalom lehetetlen, hogy tekintetet ne érdemeljen a biró előtt is kinek, kivált midőn bünről itél, legszentebb hivatása megemlékezni, miként ember itél emberek fölött. — Igenis meggyőződésen s kettős meggyőződésen alapszik e nyugalmam. Egyik azon meggyőződés, hogy fiam ártatlan. — Én neveltem őt t. k. tábla! atyai szemeim kísérték lelke fejlődését első csirájától mostanig, s én esküszöm idvességemre, fiam keblében bün nem lakik. Midőn a kir. fiscalis fegyveres poroszloival fiamat házamnál kereste, még az országgyűlésről haza nem érkezett; haza jött később, s alig pihent meg, ment megér-

keztét tudatni, nehogy bujdosni mondassék. — Ezen időközben (egy pár óra volt az egész) mindazon morális hatással, mellyel atya az elválásnak s ily elválásnak pillanatában gyermeke fölött bírhat, rajta voltam, hogy ha netalán tán ifui hévből tulragadtatott valamiben a törvény határain, tudjam meg azt, s a nyavalyát tudva, gondoskodhassam orvosszerről; — mondhatom t. kir. tábla! kitérta volna előttem e pillanatban szive titkait, ha keblének legrejtettebb redőiben aludtak volna is, — és én csak ártatlanságot láttam keblében; vannak dolgok, miket a törvénynek holt betűje mellőzhet talán, de az, a ki kezébe veszi a holt törvényt, hogy annak életet adjon szavával, nem mellőzhet, s ide kiáltom én tántorithatlan meggyőződésemet, hogy fiam ártatlan. 2-ik alapja nyugalmamnak azon nem kevésbé erős meggyőződés, hogy a t. kir. tábla Isten, törvény s igazság szerént fog itélni. — S ezen bizodalom s ama meggyőződés mellett, csak egy van a mi nyughatatlanit, az t. i. hogy a titok fátyola s a vádló fiscus cselekvései mögé soha csak egy pillantatot sem vethetvén, nem tudom valjon nincsenek-e a vádlónak oly hamis tanui, kik hamis rágalmaik által, melyeket nem ismervén meg nem czáfolhatok, a t. kir. táblának házam sorsa igazságos bíráinak szeméi előtt az igazságot eltakarják. — Ez az egy a mi aggódtat s hogy is ne aggódtatna? midőn annyit minden titkolódzás mellett már magam is be tudtam bizonyítani, hogy a hamis feladó magát büntársnak eladta, csak hogy ártasson, s hogy a kir. fiscus lélekvásárlással igyekezett tanukat szerezni. És ezen aggódtás az, mely arra ösztönöz, hogy még az $\% \%$ alatti tanuvallomásokat is benyujtsam a t. kir. táblának. Előbbi alázatos bemutatásaimból méltóztatott a t. főtörvényszék megérteni, miként keritgetett a kir. fiscus delatort s tanukat, csak hogy vádjának legalább némi szint adhasson. — Ezen tanui vallomások napfényre fogják deríteni, hogy már Pozsonyban voltak hérbe fogadott ingerlők, kik a koruknál fogva nyílt s heves ifjakat magokkal igyekezzenek (de Istennek hálá! hasztalanul igyekeztek) a törvény határain túl ragadni; hogy így ők s velők (mint csalatkozva gondolták) az egész ifjuságnak kelő

szelleme porba tiportassék. — Ez a kelő szellem, értelmiség s ébredtség az, a mi nem tetszett; s im ez kulcsa az egész titoknak, innen eredt a dráma, mely hérbe fogadott agent provocateurökön kezdődik, s a hamis feladón keresztülmelve, hamis tanukon végződik. — De hiszen minden kornak megvannak a maga bűnei, még saját erényei, ilyes drámákat 6 év óta más országokban is játszottak, telvék voltak a hirlapok, — de a bírák igazság szeretete mindig megóvta az emberiséget, hogy a dráma tragicus kimenetelt nem vön. — Így lesz az most is, én bizok Istenben s a tekintetes királyi Curia igazságába. — Az ide rekesztett tanuvallomások még némi világot fognak nyújtani fiam morális characteréről s gondolkozása módjáról, valamint azon emberéről is, ki egyike a fiscus által szembesítésre használt két tanuknak, — világot adnak egyszersmind fiamnak azon beszédéről is, melyet sanctio napján az egymástól bucsuzó országgyűlési ifjuság gyülekezetében mondott. — Ezeken kívül még panaszosan megemlítem, hogy ámbár a statusnak érdekében soha sem állhat bünt teremteni, — a kir. fiscusnak tehát emberi s polgári kötelességében állott volna az ártatlanság kivilágosítására önként minden lehető segédmodot nyújtani, — még is az általa melleslegesen kihallgattatott számtalan tanuk közül alig vitt hitelesítésre vagy egyet, a ki könnyítőleg vallott, s nem vádlólag, nem terhelőleg. Sőt tudtomra is jött egy eset, miszerint egy tanu panaszkodik, hogy vallomásának mentő részei, mint szükségtelenek foggyatkozás nélkül tollra sem vétettek; $\% \%$ mint a $\% \%$ alatt láthatni. — Ezeket a többi körülményekkel egyetemben a tekintetes kir. tábla méltó birói figyelmébe alázatosan ajánlván, igazságos mentő ítéletért könyörögve, mély tisztelettel vagyok. Pestén Febr. 10-n 1837. a tekintetes kir. törvényes táblának alázatos szolgálja. Nemes Lovassy István m. p. — Jelen másolat eredetiével szóról szóra megegyez. Pestén, február 18-n 1837. (P.H.) Farkas János m. p. a tekintetes kir. törvényes tábla hites jegyzője.

(Folytatása következik.)

KAZINCZY FERENCZ EREDETI
LEVELEIBŐL.

(1786—1831.)

Közli: K. Papp Miklós.

XXXI.

Nagyságos Uram!

Sietve irván, mert félek, hogy cselédem későn ér a postához, elhagyom a titulaturákat. Nagyságod ismeri tiszteletemet s tudja, hogy az nem esik tiszteletlenségből. Sőt arra kérem, hogy engedje meg, hogy leveleimet néha ne is subscribáljam. Írásom ismeretes, s az mondja elég világosan, ki vagyok.

*

Szomolnoki bányász inspector még 1794-ben olly kis ember vala, hogy Szepes vármegyei ord. viczeispán consiliarius Horváth Stansics Imre ur egy löcsei gyűlésben, mellyen magam is jelen valék, látván, hogy ő is széket fog, felkiálta: Inclya Universitas, contra nostram dignitatem esse existimo, ut inter nos Franciscus Drevenák, ignobilis conditionis sedem capiat. — A Drevenák barátjai szólottak, hogy ő Szomolnoki Bergrath, s azt cselekedni nem illik vele. — Horváth megszólalt, hogy az nem elidálja az ő mondásának okait, sufficit Franciscum Drevenák esse ignobilem. Faciat illum Sua Majestas Nobilem, ita nihil habeo in obversum. — Ez az ember azolta Takta Kenézt impetrálta, s most ő felsége a diaeta után udvari consiliarius titulust adott neki.

A personalis Semsei András Excellentiája Kassán 22-d. Febr. installáltatott b. Orczy László helyébe abauji főispánnak. Estve özvegy gróf Csáky Antalnénál volt a mulatás. Belép udvari consiliarius Drevenák. Gróf Schmidegg Ferencz, 1801-ben zemplényi insurgens oberster, s ipa a Nádasi Mihály és Collorédo Theresia fajoknak, alig látja meg, midőn reákiált: Örvendek, örvendek a méltóságos ur megtiszteltetésének: de megvallom, kevesellem, többet reménylettem. — Dr. hunyáskodva szólott a maga érdemei felől, s azzal végzette bé szavait, hogy az udvar nem adja halmozva senkinek a kegyelmeket. —

De hogy; monda Schmiddeg; — Rhédey kettesével, Amade hármásával kapta.

Drevenák elnémult.

Sz. 14. Mart. 1808.

Péchy Imrét a palatinus és a locumtenentiale consilium egyedül magát candidálta a locumtanentiáléhoz consiliariusnak. — Bécsben John tették annak.

Külczim: à Monsieur Monsieur Niclas Baron Wesselényi de Hadad, Chambellan de Sa Majesté Impériale Royale Apostolique et Comte Suprême du Comté de Közép-Szolnok.

per Debreczen, Somlyó, Zilah,

Zsibó.

XXXII.

Nagy Méltóságú Báró Főispán,
mely tiszteletű nagyságos Uram!

Csak háládatos tiszteletem is elég ok volna tudósítani Nagyságodat azokról, a miket ezen sok váratlan dolgokat szült időkbén tudunk: de most az írásra még inkább tüzel az a gondolat, hogy midőn ezeket egy fő-tisztviselőnek írom, akkor hazámnak nagy szolgálatot tehetek.

Májusnak 13-dikán az ellenség Bécsbe bément. 15-dikben a Morva vize mellett, és így hazánkknak épen határánál, egy veredés támadott, melly még 16-dikban sem ért véget, legalább akkor nem még, mikor onnan a Kurir indult ő felségéhez a császárnéhoz Budára. Azonban most vevénk főispánunknak gróf Eszterházy József Excellentiájának, mint királyi commissariusnak, ki ő felségének kísérésére rendeltetett, levelét az eránt, hogy 21-d. és 22. May ő felsége a császárné és a császári familia Tokajban fog hálni; és ez az indulás azt hagyja hinnünk, hogy ez a Schlosshof mellett történt csata is nem úgy ütött ki, mint hazánk boldogsága óhajtotta volna. Ezen rémülésünkben érkeze az a jelentése egy szolgabiráknak, hogy egy gallicziai tiszt, Czartorinszkítól-e vagy ezen herczegnek regementjétől, két Courriert kapott, hogy 82 szekereket rendeljen forspontúl mindenütt a Cancellariának (hihető a gallicziainak) által szállítására, mert minekutána Ferdinánd herczeg, császárnénk testvére, Varsó táját elhagyta, hogy Károly

generalissimusunknak segédjére lehessen, a szász király serege egy francia generális által vezéreltetvén béütött Galiciába, és ott Ponyatovszkj és Potoczki lengyel vezérek alatt seregek 20,000-re szaporodván, Duklának jő, és már Jaroszlávot meghaladta. Ma tartatik Sáros vármegyében egy gyűlés, melyre Szepes, Zemplén, Abauj és Ung vármegyék invitáltattak, hogy az eránt tanácskozhassanak, miképen lehessen ezen gyűlésvész seregnek reánk rohanását meggátolni. Holnap követeink onnan visszajőnek s mi 27-d. May tartunk itt gyűlést, melyben meghatározhassuk, mihez kelljen fognunk. Lónyai Gábor viceispánunk vévén a roszt hirt Pestre szaladt, hogy a palatinussal szólhasson. Holnap itt lesz. A veszedelem nagy. Én abban az ítéletben vagyok, hogy Napoleon betörvén a maga lineáján, meg akarja előzni azon készülötünket, hogy a nép masszája ellene vitethessék, s mind Lengyelországból mind Olaszból a Ferdinánd és János Erczherczegek nyomában béhozván seregeit, az ő ellene készített masszáját a népek a maga részére akarja vonni, mely igen könnyen megeshetik a Nagyságod előtt tudva lévő okoknál fogva. Brigád generálisunk a vitéz Hertélandi azt írja, hogy ő látván itt a reánk törő veszélyt, a Zemplényből kirukkolni parancsolt és már Borsodba ért insurgens sereget visszaszólitja és azokkal is a lengyel szélekre mégyen. Most a nemességet akarjuk felültetni, de sem puskapor nincs, sem elég fegyver. Osztán kételkedünk még, ha ez bátorságos-é, mert könnyen észreveheti a pórság és az ellenséggel kezét foghat, vagy a mi ugyanannyi, míg mi ellene kelünk, ők itthon feldulhatnak bennünket. — Hát ha Moldvából is tör be egy ilyen had! s Serviából s Dalmatiából!

Ezen levelem irását a mai posta elindulásának órájáig halasztottam, attól tartván, hogy addig olly hireket veszünk, a melyek előttünk a homályt felvilágosíthatják. A dolog most e karban vannak (igy).

Maradok hiv tisztelettel

Nagyságodnak

Ujhely 23. May 1809.

alázatos szolgája
KAZINCZY FERENCZ.

GR. KORNIS ANTAL KAMARÁS, hunyardmegyei főispánhoz stb. intézett levelek.

VIII.

Méltóságos gróf és főispán Uram!

Ajánlom Nagyságodnak alázatos szolgálomat.

Vettem engedelmességgel sub 7 praesentis Nagyságod méltóságos levelét, Miske Uramat illetvén az elmúlt utolsó postán már ő Kegyelmének válaszoltam, Nagyságodat is assecurálom, hogy quidquid fieri potest, ő Kegyelme részére igyekeztem elkövetnem, hanem kérem méltóztassék Nagyságod ő Kegyelmének tudtára adadni, hogy igen jól esik és tanácsosan, ha mennél előbb azon velem közlött documentumokat in vidimatis seu authenticis paribus nékem hová előbb megküldi ő Kegyelme, mivel in simplici copia nem volna oly hiteles, azonnal hozzá kezdek a dologhoz; köszönöm többire obligatióval, hogy kíván ő Kegyelme előre is proxime valamely praesenttel nékem kedveskedni. A mi illeti azon posoni calendariumot, már alkalmas időtől fogvást kezemnél conserválom és csak jó alkalmatossághoz várok; hallom, hogy az erdéli deputátus urak proxime már be fognak menni Erdélybe, mely alkalmatossággal igen is megküldöm Nagyságodnak. Én ugyan már az előbbi postával is irhattam s gratulálhattam volna Nagyságodnak az főcommissariusságnak lett szerencsés megnyeréséhez, de bizonyosabbat kívánván irnom, superse-deáltam inkább; most már tegnapelőtt publicáltván ő felsége kegyelmes resolútiója circa promotiones, szívesen s örvendezve gratulálhatok Nagyságodnak, jóllehet nem kétlem, már talán eddig följebb helyekről vett Nagyságod iránta tudósétást, hogy tudniillik Nagyságod pro supremo provinciali commissario kegyelmesen resolváltatott, mely dignitást ő szent felsége engedje Nagyságodnak sok számos esztendőig teljes contentumokkal viselhetni, igaz lélekkel óhajtom; nem kítlem, penetráltak utolsó leveleim; voltak, megvallom, factiok in contrarium, igen jókor béadatván szintén az referenda, mentem Schönbrunnban felséges királynénkhoz, minden szerencsésen ment ott is véghez, mert Fischné

asszonyom ő Excellentiája mindjárt az általam scripto beadott Nagyságod nevét ő felségéhez bévévén, mindeneket declarált, melyek általam proponáltattak, és azoknak előszámlálásával nem akarok hosszas lenni; hála Istennek, hogy succedált; szintén fél egész napig köllött oda ki mulatnom Schönbrunnban, mindent igyekeztem, valamit csak tudtam, suis locis elkövetnem, ha mit ebben s másban is szolgálhatok Nagyságodnak, méltóztassék parancsolni. Azonkívül is, nem kitlem, tudtára lesznek Nagyságodnak, hogy b. Thoroczky János Uram pro thesaurario, b. Pongrácz Uram pro cancellario provinciali, b. Bálintit Uram pro praeside tabulae regiae, gróf Teleki Mihály Uram pro exactoratus praeside és gr. Bethlen Ádám Uram pro statuum praesidente kegyelmesen resolváltattak. Magának is az Ur Orbán Elek Uramnak vettem levelét és válaszoltam; méltóságos cancellarius Uramnak recommendáltam, s csak érkezzék az candidatio, felséges udvarnál és ministeriumnál is igyekezem minden csekély tehetséggel recommendálnom és promoveálnom. Többire provocálok magamat utolsó leveleimre. Az mi armadánk már a die 15 praesentis Prága városát nagy tüzzel obsideálja, adja Isten, érthessük menél előbb, hogy submitálta légyen magát felséges asszonyunk fegyvereinek. Az Erdély diaetái már beállván, remélem Nagyságod is eddig Szebenben leszen. Caeterum méltóságos gratiájában ajánlott maradok

Nagyságodnak

Bécs, 22 aug, 1742.

engedelmes alázatos szolgálja

RIMANÓCZY ANTAL m. p.

Reménlem majd a többi tudott dologokról is irhatok bizonyosabbat; Apor Lázár Uram iránt az proxime leendő candidatiótól köll várunk, minden jó reménységgel vagyok.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

IX.

Illustrissime Domine Comes
Domine Patrone Gratosissime!

Először is ösztönöz alázatos régi hév devotióm Nagyságodhoz, hogy ez előttünk

lévő szent Karácsony ünnepek s azokat követő új esztendőnek előfordulása alkalmosságával ezen szent festivitásokat hév szévvél üdvözöljem, kirem azért a mindenhatót s óhajtom, hogy azokat, úgy sok számos következő illetén annualis solennitásoknak szerencsés úgy boldog recursusit Nagyságodnak s az egész méltóságos hozzá tartozandóinak minden kívánható prosperitásoknak s lelki s testi jóknak bővelkedésében az én vigasztalásomra s szerencsémre is elérni s általmulatni kegyelmesen engedje!

Nem tudom, hol késett Nagyságod méltóságos levele, még in Septembri emanált, magam is, megvallom, már több hetektől fogvást innénd kintelenéttetem absens lenni méltóságos primás Urunk ő herczegsége dolgaiban; lég tértem meg ide felső Austriából, (az holott ő herczegsége képében méltóságos gróf Csáki Imre Uram sponsaliai mentek véghez és az gyürüváltás méltóságos gróf Engl kisasszonynyal Waldreichs nevő dominiumokban meglett, az nuptialis solennitas pedig 21 Januarij fog tartatni Magyar-Bélben) csak egy éjszaka lehettem itt, más nap korán köllött ismét Posenban lesietnem, mivel az felséges érseki septemviralis tábla vagyis superrevisorium forum (melynél én is pro assessore denomináltattam) reám várakozott, és csak 12 praesentis tartatott utolsó sessionk sub praesidio Excellentissimi Domini Comitiss Illésházy; alázatosan követem azért Nagyságodat és bocsánatot várok, hogy későbbben válaszómmal udvarolhatok. Én itt szölkttam egynémelylyel az tekintetes királyi tábla álléttott végzése felől, különböznek az opiniók, ki tudja, ha lett is in causa Inczediana olys végezés, mi okból és minemő circumstantiákból lett, talán az akkori regnans erdélyi fejedelem iránt lehetett consideratiója az királyi táblának, mert in thesi az tartatik itt is, hogy az legitimus erdélyi fejedelmek és az királyi donatariusi között quoad juris effectum distinctiót tenni arduum nimis et praejudiciosum periculosumque esset. Mivel azért ez ilyenekben az királyi tábla cum plena activitate per legem sibi delata szokott procedálni s itéletet tenni, méltóztassék Nagyságod meg nem ütközni az emléttett példátúl, ámbár úgy vagyon is, hanem

incaminálni Pesten az királyi táblánál causáját, leszen, nem kétlem, jó prókátora vagyis tudós advocatúsa Nagyságodnak ottan, és casuquo kérdés tétetnék azon példa szerint; ezt pedig az mint fogja ott tapasztalni Nagyságod prókátora, tenné föl per modum instantiae ad Suam Majestatem, és itt az felséges udvar resolútióját kírni s experiálni akkor köllene és lehetne, ha az királyi tábla difficultást tenne; ezt in talem eventum méltóztatnék Nagyságod committálni pesti advocatusának, a ki legfundamentalisebben (*igy*) ex experientia capienda ibidem, et ex visceribus causae tehetné föl az dolog mivoltát, hogy az felséges udvarnak itten az dolog, valamint decurrált, helyesen remonstráltassék, és sem sok] sem kevés ne exponáltassék az memorialisban.

Alig tértem ide vissza Posonbúl, jelentette magát nálam bizonyos udvari agens Nagyságod részéről, emlékezett valamely extraserialis parancsolatról, de nem érthettem jól és nem explicálhatta magát, nem lévén kétség kívül in istis Hungaricis tudománya ő Kegyelmének, eleget szóltam az extraseriálisról, hogy törvényünk szerint nem adatik ki, hanem az királyi táblának activitásában vagy on itéletet tenni, melyik causa extraserialis, ott köllene az motivumokat eleiben adni, jóllehet az illetén motivumokat nem tudom, melyeknek fundamentumából az extraserialitást lehetne keresni; erről azért alázatosan kívántam írni; valamiben lehet, minden occurentiákban kívánom Nagyságodhoz alázatos, régi, hév devotiómat s szolgálómat mindenkor bizonyétanom, parancsolni méltóztatván. Nagyságod állandó méltóságos gratiájában ajánlott maneo omni cum veneratione

Illustrissimae Dominationis Vestrae
Vjennae, 19. Decembris 1753.

servus humillimus

ANTONIUS de RIMANÓCZ Inclytarum Sedium de Vajka et Lél Palatinus, Consiliarius Aulicus Electoris Moguntini, et Celsissimi Domini Domini Primatis, nec non Aulicus Hungariae Agens m.p.

Ha helytelenül tettem a Nagyságod titulusát, méltóztassék megbocsátani és engem pro futuro instruálni, hogy emendálhassam.
(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

GR. KEMÉNY LÁSZLÓ LEVELEI Gr. Petki Annához.

IX.

Méltóságos kegyes jó grófném és asszonyom!

Már valahára tisztelhetvén maga irásában nékem utosított levélből Nagyságod édes és méltóságos nevét, vizsgáltattam minapi panaszom ellen Nagyságod irántam tett kegyes megemlékezésével. Csókolom kezeit Nagyságodnak méltóságos gróf Mihály uram öcsém instellatiójára való megjelenésemnek parancsolatjáért; mennék is sok okból, de egyedül a Nagyságod parancsolatinak engedelmeire vonszó igaz szivem is ezt cselekednem elég ok volna: de ezen időnek hideg nedvességgel együtt való szokott járása gyilkosa nyavalyáim sok nemeinek, úgy penig, hogy ez uttal végképpen mehessek Kolosvárra telelnem, módom nincsen, alá s feljárómat penig gyengélkedő egészségemben gátolja az őszi idő. Karácson után, ha Isten éltet, telelésemet rendeltem Kolosvárra, s akkorra mindenestől beszándékozom Nagyságod méltóságos kezeinek csókolására. Tovább örökös és állhatatos tisztelettel vagyok

édes méltóságos grófném és asszonyomnak, Nagyságodnak

Csombord, 1767. 11. Novembris.

engedelmes, igaz és alázatos
szolgája

Gr. KEMÉNY LÁSZLÓ m. p.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

X.

Nagy kegyességű méltóságos grófném!
Jó méltóságos asszonyom!

A mennyiszer eszembe jut az Nagyságod betegsége és Nagyságod óhajtott tiszteléből való elvonattatásom, annyiszor érzem szomorú és kedvetlen változásomat, elsöben

sok dolgaim és osztán azzal járó egészségemnek külömb külömbféle nyavalyákkal való változása tartja fogságban szándékomat; kivált szürettől fogva csak egymás végiben való huszonnégy óráig tartó egészségecskémrel sem dicsekedhetem, kivált a miolta az hives idők békövetkeztenek, a mellemben fulladozás, veséim fájdalmai, a köszvénynek ottan ottan maga jelengetései annyira fogságban tartanak, hogy még a tornácban is kimennem nyavalyáim nem engedik, szért valóságos unalommal örökös házi arestumot szenvedek, minden kedvem szerént való időtöltéstől megfosztattatva, de unalmassá tette napjaimnak óráit mind az Nagyságod megbontakozott egészségének másoktól való értése, mind Nagyságod rólam való elfelejtkezésének terhe, melyet magamban hordozok, tapasztalván ennek valóságát, a midőn már harmadik levelemre is Nagyságod kegyes óhajtott választát nem vehetem. De minden ostorozásimért legyen áldott az urnak szent neve.

Gyanitván kolosvári mostan itten lévő tisztelnem beszédéből, hogy Nagyságod még csak új esztendőbeli köszöntésemet is nem vette, azt ujólag Nagyságodnak ezen udvarló levelemben üdvözlöm, óhajtván, hogy többeknek, Nagyságod kívánta (*igy*) szerént való jóknak, elérésével engedje az Ur Isten ezen béállott új esztendőnek is minden részeit Nagyságodnak szerencsésen eltölteni, engemet, míg élek, maga különös kegyességiben, míg élek, megtartani.

Bizonyosan találkoznak olyas embereink, kiknek magok kedvek keresése eshetik leveleinknek vizsgálásában, mert nem hiszem oly megkeseredettnek lenni Nagyságod édes kegyességét, hogy bár csak leveleimnek véte-liről nem méltóztatnék Nagyságod, ha más által is, tudósítani. Tett emlékezetet tisztelnem a Nagyságod nálam lévő zörgös hámjairól, perspectiváról és könyveiről. A hámok kijöve-telemlor Kolosvárt maradtak, azoknak kiadásáról tisztelnem parancsoltam, nem is volt szándékom eltartani, hanem holmi igazítást kívánva rajtok tétetni, akartam volt Nagyságodnak köszönettel visszaadnom; a perspectivát, melyet feledékenységből akartam ellen a bágásiammal előre kiküldött volt Jankó, most Nagyságodnak köszönettel visz-

szaküldöm. A könyveket is, Isten bévivén, bizony magamnál nem felejttem, de nálam nélkült thecámban senki sem járhatván, ki nem adhatom; Isten a midőn béviszen, azokat is kikeresem. Gróf Antal öcsémet atyafiságos szeretettel köszöntöm és Nagyságod kegyességiben ajánlott maradok

Nagyságodnak jó méltóságos gróf-némnak

Csombord, 10-a Januarii Anno 1768.

engedelmes hiv szolgálja

Gr. KEMÉNY LÁSZLÓ m. p.

(Eredetije a gr. Kornis levéltárban.)

Kolozsvár 1848-iki JEGYZŐKÖNYVÉBŐL.

(Folytatás.)

April 19-én 1848. Főbíró Groisz Gusztáv aa. elnöksége alatt (a tizedi képviselőkkel együtt) tartott közgyűlésbe.

94.

Főbíró aa. jelentvén, hogy a tegnapi határozat szerint mára a végett levén egybehiva a közgyűlés, hogy követeit megválassza; a megválasztást ezennel ki is tüzi. — A melynek módjára nézve három indítvány tétetvén, 1-ső hogy a többség kitudhatására nézve czélszerű lenne előbb egyik követre adni szótátot, azután a másodikra újra külön szótátolni; 2-ik, hogy a két nevet 2 külön darab papirosra írva adni be, 3-ik pedig egyszerre mind a két nevet egy darab papirosra írva adni be:

Ezek közül a közgyűlés ez utolsót fogadta el, t. i. hogy egyszerre, egy darab papirosra írva mind a két nevet, adja be kiki szótátát. A szótátok tehát ily móddal meg is tétetvén, s a szótátok számba vétetvén, úgy jött ki, hogy a 140 szótátból: Gyergyai Ferencz 76, Groisz Gusztáv 71, Méhes Sámuel 55, Simon Elek 52, Pataki József 17, Schilling János 6, Kenyeres {Károly 5, Brassai Samu 5, Hegedüs Sándor 1, és így Groisz Gusztáv és Gyergyai Ferencz aa. legtöbb szótátot nyertek. A kik ennél fogva, az előre felolvasott és elfo-

adott eskümintá szerint, mint követek fel-
esküdtek. — S ezzel a közgyűlés eloszlott.

*

Április 25-én 1848. Főbíró Groisz
Gusztáv aa. elnöksége alatt tartott köz-
gyűlésbe.

95.

Főbíró aa. előadja, hogy a polgári
örserég főparancsnokának ápril 12-
kén megválasztott G. Mikes Kelemen
nem válólhatván el azon főhivatalt, helyette
más egyént kellene választani; e végre hi-
vatta össze a mai közgyűlést; s a megvá-
lasztott kijelölték neveit előterjeszti, u. m.
G. Mikes János, B. Huszár Károly, B. Bor-
nemisza Leopold, Schilling János, Simon
Elek és Pataki Mihály; a kiknek nevei a
választó közgyűlés tagjai között kiosztat-
ván, s a szövatok beszédetvén és számba
vételvén, úgy jött ki: hogy a 76 szövatból:
G. Mikes János 59, B. Bornemisza
Leopold 7, Simon Elek 4, Schilling János 3,
Pataki Mihály 3, és így G. Mikes János
legtöbb szövatot nyert, és főparancsnoknak
megválasztatott.

96.

Főbíró aa. előadván annak szükséges-
ségét, hogy a főparancsnok valakit maga
mellé segédül felvehessen:

határozottat: hogy a főparancsnok
maga mellé segédül vehet valakit az őrtisz-
tek közül ideiglenesen alparancsnok
címmel, a kit a közgyűlésnek tudásul be-
fogja jelenteni. Ezzel a közgyűlés eloszlott.

*

Április 26-án 1848 főbíró Groisz
Gusztáv aa. elnöksége alatt tartott köz-
gyűlésbe:

99.

Indítványoztatván hogy ámbár a köz-
gyűlés a feltétlen unióra utasította követeit,
mindazáltal ennek kimondása után nincs el-
zárva a város attól, hogy az egyesülésre
nézve ohajtásait, kívánatait ki ne
jelenthesse, a melytől ne feltételeztessék
ugyan az unió, hanem azoknak figyelembe
vételére a ministerek az értekezés alkalmá-

val megkéressenek. E végre czélszerű lenne
biztosságot kinevezni.

A közgyűlés elfogadván az indítványt
a város ebbeli legfőbb kívánatai és ohajtá-
sai feljegyzésire biztosoknak nevezi: Taná-
csos Pataki József aa. elnöksége alatt vál.
közönségi tagok Méhes Sámuel, Simon Elek,
Schilling János, Fülel István, Kenyeres Ká-
roly, Knauss Antal, Mikó Lőrincz, Dietrich
Sámuel, Basa Miklós, Filker Elek, Püspöki
Antal aait, ezekhez adva Pattantyus Antalt
és a két követ aait.

100.

Főbíró aa. jelenti, hogy a tegnapi köz-
gyűlésbe az örserég főparancsnokának G.
Mikes János aa. megválasztatván, azt elvá-
lalni szives volt:

Ezt a közgyűlés éljennel fogadta és
tudásul vette.

*

Ezen alkalommal G. Mikes János aa.
mint megválasztott főparancsnok jelenti 1.)
hogy a tett határozat következtébe maga
mellé alparancsnoknak nevezte B. Splé-
nyi Mihályt.

2.) Szükségesnek látja, hogy maga mellé
egy segédtsiztet vegyen fel hadnagyi ranggal.

3.) B. Splényi Mihály helyébe új szá-
zados választassék, a belső szénutczai
századba.

4.) A jobb rend tekintetéből a tisz-
tek szaporittassanak minden osztályba
egy hadnaggyal.

5.) Az őrállási szabályok meg-
készítésére a tanács résziről is két tag ne-
veztessek.

6.) Felfogja szólítani a lovas seregbe
magokat felirtakat, hogy 2 hét alatt maguk-
nak lovat szerezzenek; s azontul a kiknek
nem lesz lovuk, a gyalogok közé soroztatja:

A közgyűlés mind ezeket helyeslélvén
elfogadta, meghatározta, és teljesítési a főpa-
rancsnoknak ajánlotta; — az őrállási szabályok
megkészítésére a bizottmányba Rendőrigaz-
gató aat. egyik rendőrséggel nevezvén ki.

101.

Főbíró aa. bemutatván az örserég
tervezett szabályait megállítást végett,

minthogy ezt a tizedek képviselői, mielőtt hozzá szólhatnának, tizedeiknek kiadatni kérték:

határozatott: hogy ma délután a szabályok köziratra ki fognak adatni, ott a kinek tetszik irattassa le, s a tizedek ismerkedjenek meg azokkal hétéfőig, hogy akkor közgyűlésbe megállíttathassanak.

Május 2-án 1848 szónok Gut János a. a. elnöksége alatt tartott gyűlésbe.

108.

Olvastatott a nemzeti polgári őr-sereg szabályai terve, s pontonkét vitatás alá vétetvén:

következőleg állíttatott meg:

1848. Kolozsvár szabad királyi városában alakult nemzeti polgári őr-sereg ideiglenes szabályai.

1.

Az őr-sereg célja: a bel-béke, személy és vagyon-bátorság.

Tagja köteles lenni: születés, hivatal és helyzet különbsége nélkül, 20 éves korától fogva 50 éves koráig, minden a ki ingó vagy ingatlan birtokánál, vagy e városon folytató tisztességes életmódjánál fogva az őr-sereg célja eszközlésire képességgel bir, és az alkotmányos rend fenntartására érdekelve van.

Működése a város határán kívül nem terjed. Ennélfogva a nemzeti polgárőr a város területén kívül szolgálatra menni sem rendes, sem rendkívüli esetben nem tartozik.

2.

Tagjai lehetnek, az 1-ső cikkben kötelezettek kivül, tanulást végzett, de még semmi bizonyos elhelyezést nem nyert, városi születésű egyének, tanulók, mesterlegények, kereskedősegédek, ha a 18-ik évet elérték és szüleiktől, vagy illető gyámjoktól ajánlatnak. Ezek kivül tagjai lehetnek az 50 éven felül levők is, ha önként kívánnak részt venni és az egyébiránt megkívántató tulajdonokkal birnak.

3.

Rendkívüli esetekben felvétetnek

az őr-seregbe a helybeli tanulók is együtt, külön században; a mely — valamint a többi század is — a városi hatóság rendelkezése alatt áll.

4.

Az őr-ségi, rendes szolgálattételtől, az 1-ső cikkbe kötelezettek közül, a városi közgyűlés által hozandó határozat utján fölmentetnek: a kik gyenge testalkatuk, betegeskedés, terhes házi körülmények, vagy oly elfoglaltatásuk miatt, — a melynek teljesítésébe az őr-ségi szolgálat által gátoltatván, ebből magára a közönségre hátramaradás sőt veszély is háromolhatnék, — az őr-ségi szolgálattételre nem alkalmasok: Az ezen okokból magukat fölmentetni kívánók azonban a közgyűlés eleibe adandó kérelmökben bejelentik vagyonos állásukhoz képest ajánlandó azon pénzbeli mennyiséget is, a melyet az őr-sereg szükségei fedezésére önként adni kívánnak.

5.

Az ország más törvényhatóságai-ban őr-séget vállalt egyén, helybeli javai után, az itteni őr-ségi szolgálatot is, vagy személyesen, vagy itt nem léte alatt más polgár őr által, teljesíteni köteles.

6.

Az őr-sereget a helybeli hatóság a már alakult őr-ségi századok közremunkálásával szerkezeni össze. S a beállani vonakodókat is ugyan csak a helybeli polgári hatóság minden hatalmában álló módon fogja szorítani kötelességök teljesítésire.

7.

Az őr-seregből kirekesztetnek: a kik rablás, lopás, csalás, hitszegés, gyujtogatás, vagy gyilkosság miatt büntetve voltak.

8.

A kik mint nemzeti polgárörök követnék el a 7-ik cikkbe említett vétéségeket, azokat az őr-seregből, az ellenök indítandó bünper befejezéséig, ideiglenesen a városi hatóság azonnal kitorli, és tőlök a fegyvert elvéteti.

9.

Az 1-ső cikkbe foglalt egyéneknek szá-

badságában áll a lovas vagy gyalog szolgálatot elvállalni. A gyalog seregben mindazáltal egyenlő szolgálatot tenni kötelesek mind azok, a kiket a lovas sereghez nem soroztak.

10.

Az őrsereg áll: századokból és zászlóaljából.

11.

Egy század áll 80—150 őrből. Minden századhoz tartozik egy kapitány, egy főhadnagy, két alhadnagy, két őrmester, 12 káplár, 12 alkáplár, két ács, két dobos, a lovas századot illetőleg egy trombitás. A kiket az illető század választ.

12.

Négy vagy hat század egy zászlóaljat képez. Minden zászlóaljnak van: egy őrnagyja, őrnagyi segéde, zászlótartója, orvos és sebésze. A kiket a zászlóalj választ.

13.

Az összes őrseregnek van egy fő és egy alparancsnoka, a kik maguk mellé, hadnagyi fokozattal, egy egy segéd tisztet neveznek. — A fő és alparancsnokságra az őrsereg három három egyént jelöl ki, s a városi közgyűlés a három három kijelelt közül egyet választ.

14.

Az összes őrsereghez tartozik még egy ügyész, egy pénztárnok, két számvevő és egy dobos főnök, a kiket az őrsereg választ.

15.

Mindenik tiszt egy évre választatik. Ennek kiteltével az őrsereg a megállított módon újból választ; a voltak viszont megválaszthatók lévén. — A választás utján tisztséget felvállolt egyén, évenként legalább 8 hónapig a városon lakni köteles.

16.

Ha a tisztek vagy altisztek közül valamelyik csak rövid időre távozik el, visszajöttéig legközelebbi előljárója helyettesít mást helyibe. Ha pedig az eltávozás egy holdnapnál hosszabb időre terjed, akkor a helyettesítés a választókat illeti.

17.

A tisztujtást megkezdik a századok, folytatják a zászlóaljak, s végzi az összes őrsereg, a fennebbi cikkekben megállított módon. A volt tisztek az őrsereg részéről kezök alá bizott vagyont az új tiszteknek maga rendin átadni kötelesek.

18.

Szabályszerinti fegyelem körüli intézkedés az őrségi tanácsot illeti. Ez kétféle, u. m. őrségi al és fő-tanács. Őrségi altanácsa van minden századnak, és áll: a kapitány elnöksége alatt, a hadnagyokból, őrmesterekből, ugy a káplárok és közörök közül, a század által minden tiszti közjövétel nélkül egy évre választandó hat tagból. Intézkedése az őrségi altanácsnak a század körén túl nem hat. — Az őrseregnek a fegyelem körüli fontosabb ügyei, valamint a közpénztár körüli intézkedések, az őrségi főtanács körébe tartoznak; a melyben a főparancsnok elnöksége alatt: az alparancsnok (a ki a főparancsnok akadályozása esetében elnököl), az őrnagyok, kapitányok és minden századból megválasztott két két közör mint képviselők birnak tanácskozó és eldöntő szavazattal. — A képviselőkül megválasztandó köz örök az alőrségi tanácsba beválasztott köz örökön kívül választandók.

19.

Az egész őrseret illető jelentékenyebb rendelkezések csak az őrségi főtanács a századot illetők pedig csak az őrségi altanács megegyezésével adathatnak ki.

20.

Egyenruhát az őrsereg tagjai kényszeríthetnek ugyan, de e tekintetben kötelezettség nincs. — Köteles azonban minden őrségi tag, a szolgálat ideje alatt, szokott öltözetén az őrségi főtanács által kijelelendő jegyet viselni, a melynek nemzeti színekből kell állani.

21.

Az őrsereg számára a városi hatóság és már alakult őrségi századok részéről kiküldendő alkalmas egyének által egybegyűjtendő pénzüsszeget, — a melynek mennyiségéről és az adakozó nevérol a száza-

dok időközben is értesítettnek, — a 14-ik cikk szerint megválasztandó pénztárnok kezeli, a kinek mint felelősnek számadását, minden év végével, az ugyancsak a 14-ik cikk szerint megválasztandó számvevők megvizsgálván, vizsgálatuk eredményéről az őrségi főtanácsot tudósítják: ez pedig az egész őrsereg őszes bevételeiről és kiadásairól; minden év végével részletes kimutatót nyomtattat, bocsát közre és a számadást a városi közgyűlés eleibe terjeszti.

22.

Az őr felelős azon fegyverről, a melyet a közállomány tárából nyert; s midőn azt visszakívánják, beadni s a rendes használaton kívül ejtett kárt vagy romlást megtéríteni köteles.

23.

Az őrsereg szolgálata rendes és rendkívüli esetek szerint különbözik, a helybeli közcsend és béke rendszerinti vagy rendkívüli állapotához képest.

24.

Midőn a közcsend és béke rendkívüli zavarodásának semmi jelei sem mutatkoznak, és ok nincs attól tartani, hogy a közcsendet és békét valamely erőszakos kitérés felháboríthatná, az őrsereg szorosabb szolgálata megszűnik, és csakis a mulhatlanul megtenni kelendő örküdesre szoríttatik. E tekintetből.

25.

Az őrségi tagok szolgálati rendéről az illető századok előjáróihoz az őrségi főtanács intézkedik, szorosán felügyelvén arra, hogy az őrségi tagok a szolgálat terhét egyenlően hordozzák.

26.

A szolgálati sor előre megírva mindig nyilván kitéve leend a fő őrhelyen, a mely a város közházánál van.

27.

Az őrség csak akkor foghat fegyvert, a mikor fölszólítják a szolgálatra.

28.

Szolgálatra az őrsereg csak a polgári hatóság által, a fő vagy alparancsnok-

hoz teendő rendelkezés nyomán, szólíttathatik fel. S ezen szolgálatját csak a polgári hatóság által kijelölt célra és időben teljesíteti saját tisztei vezérlete alatt. Valamint szintén a polgári hatóság fölszólítására fegyverét letenni köteles.

29.

Ha az őr a városról egy hétnél hosszabb időre távozik, mind elindulása előtt, mind megjötté után, illető előjáró tisztjénél jelenti magát.

30.

Ha az őr, midőn a sor üti, körülményei miatt meg nem jelenhet a szolgálatra, köteles: illető előjáró tisztje tudtával, magahelyett az őrségi tagok közül mást helyettesíteni: ezen kötelezés alól csak a betegség esete menti föl.

31.

Az őrt illető káplárja vagy őrmestere a kiállítás idejénél 24 órával előbb rendel ki, hogy meg nem jelenhetése esetére helyettesről gondoskodhassék.

32.

A szolgálatra kirendelt őr köteles teljesíteni szolgálatát, s ha nem sor szerint szólították volna fel, azután tehet panaszt az őrségi al és főtanács, ezek határozatai sérelmes volta esetében pedig a városi hatóság előtt.

33.

Szolgálatról és gyakorlatokról az őrségi tag helyes ok és előrei jelentés nélkül el nem maradhat.

34.

Az őrsereg rendszeren nem köteles tiszteletbeli szolgálattételre. Rendkívüli esetben kívántató tisztelkedést a városi közgyűlés határoz.

35.

Az őrség tagjai felett évenként kétszer nagy szemle tartatik.

36.

Rendkívüli esetekben, midőn a megzavart közcsend és béke helyreállítására

rendkívüli eszközök kívántatnak, minden besorozott őr, akár következik reá sor szerint a szolgálat akár nem, a városi előjáróság rendelkezése következtében a fő vagy alparancsnok útján fölszólíttatván, fegyvert fogni köteles.

37.

Erőszakhoz az őrség csak akkor és az ellen nyulhat, ha miután a polgári előjáró azt, vagy illetőleg azokat, a kik ellen az erőszak használandó, a törvény nevében engedelmisségre fölszólította.

38.

A nemzeti polgári őrség a városi hatóságtól teljes függésben van.

39.

Fenyítendő hibák: a szolgálati szófogatatlanság, fölszólítás után szolgálatra ki nem állás, gyakorlatokra helyes ok nélkül meg nem jelenés, fölszólítás nélkül fegyver ragadás; szóval mind azon cselekvények, a melyek a jelen rendszabályokkal ellenkeznek.

B 40. Cluj / Central Ün

A büntetések fokozatai következők:

a) először kapitány, másodsor őrnagy, harmadsor főparancsnok által négyszemközti megszólítás.

b) ezen megszólítások sikertelenek lévén, a fő- vagy alparancsnok által az összes tisztikar előtti megfeddés.

c) ha ez is sikertelen lenne, az egész század előtti megintés.

d) ezt követi a fegyvernek több vagy kevesebb időre elvétele. Végre

e) a javulni nem kívánó az őrseregből kiutasítatik; megjegyztetvén, hogy a fölszólítás nélkül fegyvert ragadó és azzal visszaélő az őrseregből rögtön kiutasítandó; és ha a hiba nagysága és természete kívánja, ez átíratik a maga rendin eszkozlendő büntetés végett a polgári hatóságnak, a melynek különben is minden őr alája van vetve.

41.

Az a) pont alatti büntetést az azon pont alatt nevezettek, a b) és c) alatti

továbbá az őrségi altanács, a d) és e) alatti pedig az őrségi főtanács rendeli el.

42.

A nemzeti polgár őr polgári zászlójára a következő esküt teszi le:

„En N. N. esküszöm az élő Istenre sat. hogy királyom, hazám és városom kormányához hű leszek; előjáróimnak a törvények szerint engedelmeskedni fogok; a közcsendet, békét, nyugalmat, a személy- és vagyonbátorságát meg nem háborítom; átaljában nemzeti polgári őr minden kötelességemet a kitelhető legnagyobb pontossággal teljesítem, és polgári választott előjáróim vezérlete alatt hű őrje leszek az alkotmányok, törvények és városnak. Isten engem úgy segiljen, úgy adja lelkem üdvességét.“

43.

Ezen rendszabályok, a nemzeti polgárőrség körül teendő országos intézkedésig birván kötelező erővel, ideigleneseknek tekintendők.

Kolozsvár sz. k. városa tanácsa és közönsége május 2-án 1848. tartott közgyűlése határozatából. Groisz Gusztáv s. k. főbíró. Gut János s. k. szónok. Gyergyai Ferencz s. k. jegyző.

Az e szerint megállított őrségi szabályokat a közgyűlés elegendő s mintegy 2000 példányban sietőleg kinyomatni s legott életbe léptetni határozta; egy példány a f. k. kormányzéknek felküldetvén szükséges tudásul, azon kijelentéssel, hogy a sürgető szükség tekintetéből azokat a közgyűlés életbe is léptette.

Ez uttal meghatározta az őrségi szolgálat megváltásául adandó pénzre nézve, hogy a szolgálat megváltására adandó összeg az összes őrsereg által választandó pénztárnok kezelése alá bizandó és az egész őrsereg szükségei fedezésire fordítandó; azon összeg továbbá, a mely nem szolgálati váltásul és kijelelve bizonyos század részire adatik, az ezen század által kezelendő; — a mi pénz pedig nem szolgálati váltásul ugyan, hanem mégis minden kikötés nélkül adatik, hasonlóképp az is az őrségi közpénztárba tétessék, és az egész őrsereg számára kezeltessék.

(Folytatása következik.)